

NASILJE NAD STARIJIMA

ZLOUPORABA
UGOVORA O
DOSMRTNOM/
DOŽIVOTNOM
UZDRŽAVANJU

FIZIČKO
ZLOSTAVLJANJE

PRIVEJARE
KOD OPORIJE
ILI DAROVANJA

EMOCIONALNO
ILI PSIHIČKO
ZLOSTAVLJANJE

IZNUIIVANJE
ILI PRIVEJARE KOD
TELEFONSKOG
UGOVARANJA ILI
PRODAJE

ZLOUPORABA
FUMOMOCI

VERBALNO
ZLOSTAVLJANJE
- PSOVANJE /
VRIJEDANJE

KRAĐA NOVCA
ILI DRUGIH MANJIH
ALI SENTIMENTALNIH
VRIJEDNOSTI

IZDAVAČ:

UDRUGA ZA PODRŠKU ŽRTVAMA I SVJEDOCIMA

PARTNER NA PROJEKTU:

DRUŠTVO MULTIPLE SKLEROZE
VUKOVARSKO-SRIJEMSKJE ŽUPANIJE

ZA IZDAVAČA:

Miren Špek, izvršni direktor

UREDNICI: Miren Špek, dipl.iur., Melita Bošnjak, dipl.
iur., Marjana Skoko, dipl.iur.

DIZAJN:

Udruga za podršku žrtvama i svjedocima i
Grafika d.o.o. Osijek

TISAK:

Grafika d.o.o., Osijek

NAKLADA:

850 komada

Dopušteno je prenošenje tekstova uz navođenje izvora.
Vukovar/Osijek 2020. godine.

Ova brošura tiskana je u sklopu projekta "Stop nasilju nad starijima!" financiranog sredstvima Ministarstva za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku. Sadržaj brošure isključiva je odgovornost Udruge za podršku žrtvama i svjedocima i ni pod kojim okolnostima ne može se smatrati kako odražava stav donatora.

REPUBLIKA HRVATSKA

Ministarstvo za demografiju,
obitelj, mlade i
socijalnu politiku

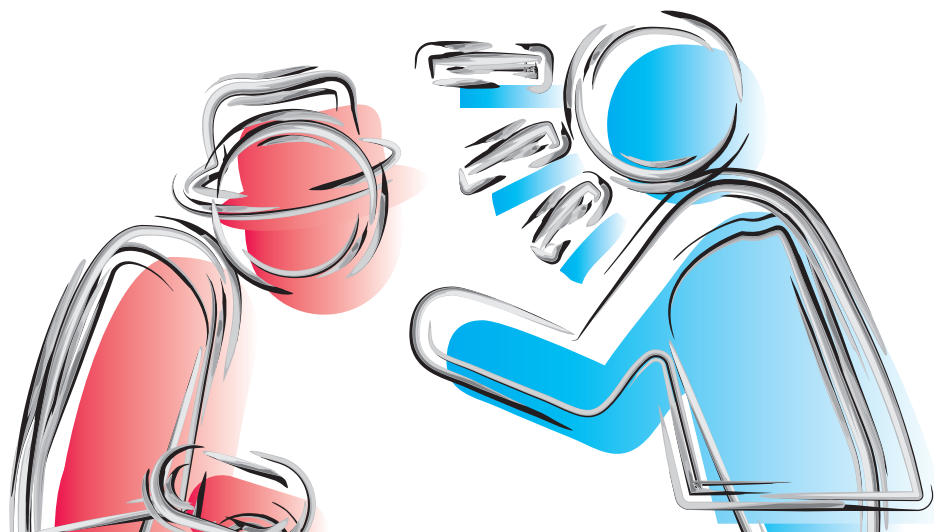

Što je nasilje nad starijima?

Nasilje je kršenje temeljnog ljudskog prava te predstavlja odgovornost i pojedinca i društva. Nasilje nad starijim osobama događa se u svim društvenim slojevima neovisno o socio-ekonomskom položaju. Neprijavljivanje nasilja otežava opća tolerancija na nasilje u društvu, prihvaćanje niza predrasuda i neznanja o starenju, neinformiranost, te strah i sram starije osobe. Zbog toga što je nasilje nad starijima skriveno i što ga je teško ispitivati, vrlo je teško odrediti njegovu učestalost. Ipak, nasilje nad starijima predstavlja društveni problem i njegove se posljedice očituju u različitim područjima društvenog života.

Nasilje se može podijeliti s obzirom na mjesto gdje se ono odvija i način nasilnog ponašanja. Nasilje nad starijima može se zbivati u privatnosti doma, u ustanovi i strukturalno. Za starije osobe koje žive privatno, u svojim kućama, nasilje može biti povezano s njihovom financijskom ili emocionalnom ovisnosti o članovima obitelji. Kod osoba smještenih u ustanovu, zlostavljanje se može javiti kod hranje-

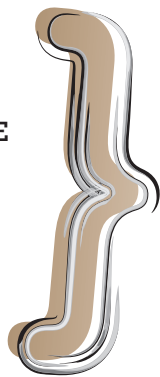
nja, kupanja, oblačenja, uzimanja lijekova i sl. Strukturalno nasilje odvija se u okviru društva, a odnosi se na nedostatak socijalne sigurnosti i financijskih sredstava koji bi omogućili zadovoljavajuću kvalitetu života i dr.

Postoji niz rizičnih čimbenika koji doprinose zlostavljanju starijih osoba. Neki stariji, zbog slabosti ili lošeg zdravlja, postanu jako ovisni o članovima obitelji; povećana izolacija od ostalih ljudi; članovi obitelji mogu smatrati da je briga o starijima njihova dužnost i odbijaju vanjsku pomoć; povećanje kulturnih razlika između generacija u jednoj obitelji; član obitelji može financijski ovisiti o starijoj osobi; osoba koja pati od demencije može doprinijeti povećanju stresa svog njegovatelja. Istraživanja su pokazala kako se rizik izloženosti starijih osoba nasilju u obitelji povećava ako je žrtva ovisna zbog bolesti ili siromaštva, te ako živi u obitelji u kojoj postoji povijest nasilnog ponašanja, te povijest unutar generacijskih i međugeneracijskih sukoba.

Osobe s invaliditetom i osobe starije životne dobi kao žrtve nasilja u obitelji uživaju posebnu zaštitu prema Zakonu o zaštiti od nasilja u obitelji! Nasilje u obitelji procesuiru se i kroz prekršajni postupak kod manjeg inteziteta, te kada nasilje nije bilo učestalo!

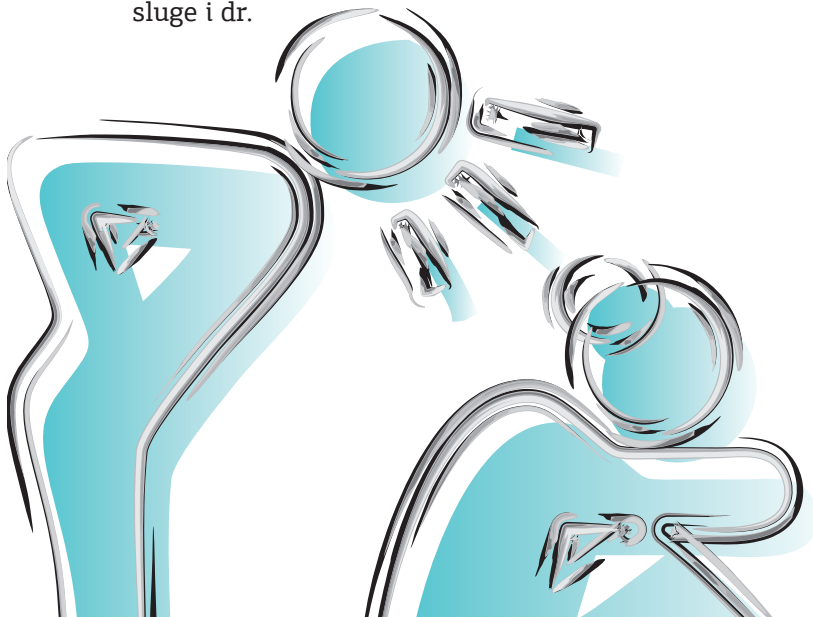
Vrste Nasilja / Zlostavljanja

- **PSIHOLOŠKO (I EMOCIONALNO) ZLOSTAVLJANJE**
- **EKONOMSKO ZLOSTAVLJANJE**
- **TJELESNO ZLOSTAVLJANJE**
- **SEKSUALNO ZLOSTAVLJANJE**
- **KOMBINIRANO ZLOSTAVLJANJE**
- **ZANEMARIVANJE**

Psihološko (i emocionalno) zlostavljanje može uključivati

- I. Prijetnja nasiljem
- II. Prijetnja napuštanja i ostavljanja
- III. Zastrašivanje
- IV. Laganje
- V. Socijalno izoliranje
- VI. Zabrana posjeta
- VII. Emocionalno ucjenjivanje
- VIII. Nazivanje pogrdnim imenima
- IX. Nedopuštanje provjeravanja tvrdnji o njihovom zlostavljanju
- X. Socijalno izoliranje i zabranjivanje posjeta
- XI. Tajenje informacija na koje imaju pravo
- XII. Ponižavanje starijih osoba zbog načina njihova govora
- XIII. Namjerno i pogrešno interpretiranje njihovih tradicija, nepoštivanje
- XIV. Ignoriranje i pretjerano kritiziranje, naređivanje
- XV. Konstantno nametanje pitanje smrti i namjerni razgovor o istom
- XVI. Postupanje sa starijim osobama kao da su djeca ili sluge i dr.

Ekonomsko zlostavljanje može uključivati

- I. Prijevale
- II. Prijevale kod ugovora o doživotnom i dosmrtnom uzdržavanju
- III. Financijska ucjena i zlorporaba
- IV. Korištenje novca ili vlasništva starije osobe na nepošten način ili za dobrobit počinitelja
- V. Promjena oporuke
- VI. Zlorporaba punomoći
- VII. Potpisivanje dokumenata i sl.
- VIII. Krađu novca starije osobe, mirovine ili druge imovine
- IX. Prodaju njihovih kuća ili vlasništva bez njihovog pristanka
- X. Naplaćivanje većih cijena za stvari koje se kupe starijoj osobi
- XI. Ne dopuštanje starijoj osobi da iseli npr. u dom kako bi mogli i dalje imati uvida u mirovine i sl.
- XII. Ne vraćanje novaca nakon što su ga posudili od starije osobe
- XIII. Otvaranje njihove pošte
- XIV. Dijeljenje njihove kuće bez da im se plate troškovi
- XV. Odbijanje mogućnosti da se isele iz kuće.

Tjelesno zlostavljanje može uključivati

- I. Udaranje
- II. Guranje i naguravanje
- III. Šamaranje
- IV. Podmetanje noge
- V. Čupanje
- VI. Izgladnjivanje
- VII. Nepranje
- VIII. Pljuvanje
- IX. Spaljivanje
- X. Prisiljavanje starije osobe da ostane u krevetu ili stolici
- XI. Prisiljavanje da ostane u sobi i zaključavanje
- XII. Uskraćivanje lijekova ili pretjerano davanje lijekova
- XIII. Ograničavanje slobode.

Seksualno zlostavljanje može uključivati

Različite oblike seksualnog ponašanja, iskorištavanja i uznemiravanja (seksualno maltretiranje, napadanje i sramoćenje), bez njihove volje i pristanka. Uključuje neželjeno doticanje (stariji često nisu sposobni izraziti svoje negodovanje), sve vrste seksualnog napada poput silovanja, sodomije, razgolićavanja i fotografiranja i dr.

Kombinirano može uključivati

Uzimanje novca ili oštećenje imovine što može izazvati jak osjećaj omalovažavanja i nepoštivanja kod starije osobe, koji dovodi do smanjenja samopoštovanja i samopouzdanja uslijed čega osoba gubi apetit, sve je lošijeg zdravlja s opasnim posljedicama na razinu šećera u krvi, tlak i sl.

Zanemarivanje (nebriga)

Zanemarivanje (nebriga) se odnosi na namjerno ili nenamjerno ne pružanje osnovnih uvjeta za život i potrebne njege.

Posljedica zlostavljanja

- Oštećenje već narušenog fizičkog zdravlja ili smrt osobe
- Pojava novih bolesti – psihički poremećaji ili straha, manija i depresije
- Gubitak financijske sigurnosti

Zlouporeba ugovora o doživotnom i dosmrtnom uzdržavanju

Česti su slučajevi zlouporebe ovih ugovora. Informirajte se! Doživotno ili dosmrtno uzdržavanje? **Što** potpisati? DOŽIVOTNO. Osnovna razlika između ova dva ugovora je trenutak prijenosa imovine. Kod ugovora o doživotnom uzdržavanju - trenutak smrti primatelja uzdržavanja. Kod ugovora o dosmrtnom uzdržavanju – odmah nakon sklapanja ugovora. **Ako je predmet ugovora nekretnina** – osigurajte se i unesite u ugovor odredbu kojom se osniva stvarni teret uzdržavanja i upišite u zemljišnu knjigu. U ugovoru konkretno navedite što želite od davatelja uzdržavanja, zapitajte se tko će plaćati Dom za starije i nemoćne? Unesite odredbu u ugovor.

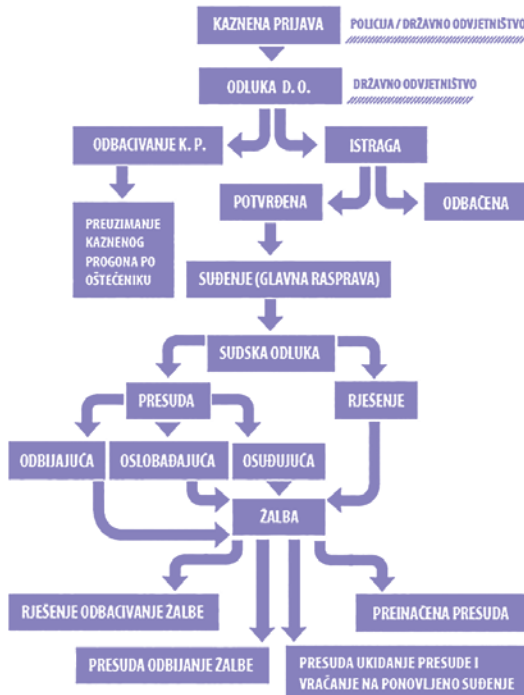
Žrtve kaznenih djela protiv imovine

Mogu se podijeliti u dvije skupine:

- Kaznena djela protiv vlasništva:** krađa, teška krađa, razbojništvo, razbojnička krađa, neovlaštena uporaba tuđe pokretne stvari
- Kaznena djela protiv imovinskih prava:** prijevara, zlorporaba osiguranja, zlorporaba čeka i platne kartice, zlorporaba povjerenja, povreda tuđih prava, lihvarski ugovori, iznuda, prikrivanje.

Žrtve kaznenih djela protiv imovine imaju sva opća prava žrtava kaznenih djela, a u koliko je temeljem pojedinačne procjene potreba utvrđena njihova posebna ranjivost, imaju i dodatna prava **INFORMIRAJTE SE!**

KAZNENI POSTUPAK

„PRAVO NA ZAŠTITU DOSTOJANSTVA TIJEKOM ISPITIVANJA ŽRTVE KAO SVJEDOKA“ - Primjerice, traženjem ispitivanja od strane osobe istog spola; traženjem ispitivanja na senzibiliziran način, zabranu postavljanja strogo osobnih pitanja nevezanih uz kazneno djelo, kod kaznenih djela protiv spolne slobode vezano uz prijašnji seksualni život.

„PRAVO NA PRATNJU OSOBE OD POVJERENJA PRI PODUZIMANJU RADNJI U KOJIMA SUDJELUJE“ - osoba od povjerenja je svaka punoljetna osoba za koju žrtva izrazi da bi željela njeno prisustvovanje prilikom radnji u kaznenom postupku. Može biti predstavnik udruge, roditelj, prijatelj, kolega... Osoba od povjerenja može biti uz žrtvu već od podnošenja prijave na policiji i dalje kroz cijeli postupak,, uključujući i prisutnost na sudu (ima pravo biti u sudnici sa žrtvom).

„ŽRTVA KAZNENOG DJELA ZA KOJE JE PROPISANA KAZNA ZATVORA TEŽA OD 5 GODINA, AKO TRPI TEŽE POSLJEDICE KAZNENOG DJELA, IMA PRAVO NA STRUČNU POMOĆ SAVJETNIKA NA TERET PRORAČUNSKIH SREDSTAVA PRI PODNOŠENJU IMOVINSKOPRAVNOG ZAHTEVA.“ - Savjetnik se smatra odvjetnikom.

Naknada štete se može potraživati zbog **PRETRPLJENE NEMATERIJALNE ŠTETE** (duševne boli, straha, umanjenja životnih sposobnosti...) i/ili **IMOVINSKE/MATERIJALNE ŠTETE**. Ukoliko se **ŽRTVA** izjasni kao **OŠTEĆENIK U POSTUPKU**, stječe još i pravo:

„PODNIJETI PRIJEDLOG ZA OSTVARIVANJE IMOVINSKOPRAVNOG ZAHTEVA TE PRIVREMENIH MJERA OSIGURANJA, PRAVO UPOZORAVATI NA ČI-NJENICE I PREDLAGATI DOKAZE. PRISUSTVOVATI DOKAZNOM ROČIŠTU.“

Kako prevenirati nasilje?

- I. ZAKONSKI OKVIRI
- II. PREVENTIVE MJERE I ZAŠTITE
- III. EDUKACIJA STARIJIH OSOBA O NJIHOVIM PRAVIMA
- IV. EDUKACIJA OBITELJI

Što obitelj i prijatelji mogu učiniti da spriječe / zaustave zlostavljanje?

Trebate li pomoć u skrbi o starijoj osobi?

- Zatražite pomoć od prijatelja, rodbine ili lokalne općine
- Pronađite program dnevne njege za odrasle.
- Potražite medicinsku njegu kada je potrebno.
- Usvojite prakse smanjenja stresa.
- Potražite savjetovanje za depresiju, koja može dovesti do zlostavljanje starijih.
- Pronađite grupu podrške za njegovatelje starijih osoba.
- Ako imate problema sa zloupotrebom droga ili alkohola tu je pomoć dostupna preko lokalnih grupa za podršku i ostale programe u zajednici.

Što možete učiniti kao zabrinuti prijatelj ili član obitelji?

Pazite na znakove upozorenja koji mogu ukazivati na zlostavljanje starijih osoba:

- Pogledajte lijekove starijeg čovjeka – odgovaraju li količine u bočici s datumom recepta?
- Pitajte starijeg ako možete skenirati bankovne račune i kredite prije ugovaranja skrbi ili odlaska od roditelja.
- Raspitajte se o izjavama vezane uz kartice i neovlaštene transakcije.
- Nazovite i posjetite što češće možete svoje bližnje.
- Ako sumnjate na zlostavljanje, prijavite to.

Kao osoba starije životne dobi, što možete učiniti da se zaštitite?

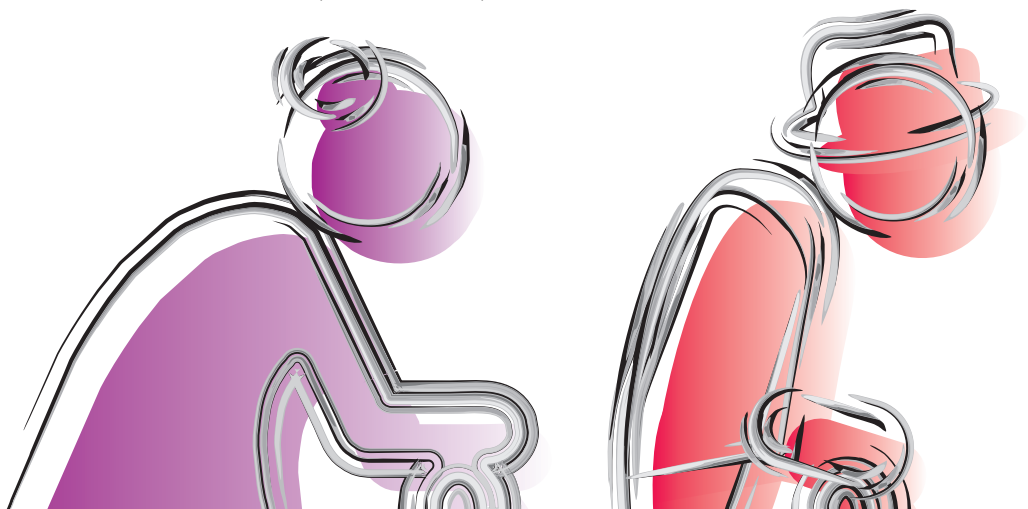
- Ako niste zadovoljni brigom koju primete, javite se obližnjem prijatelju, susjedu od povjerenja, organizaciji koja radi sa starijima ili osobama s invaliditetom.
- Recite nekome u koga imate povjerenja i zamolite tu osobu da prijavi zlostavljanja, zanemarivanja ili pod standardnu skrb prema starijim ili prijavite Pučkoj pravobraniteljici
- Ostanite u kontaktu s obitelji i prijateljima i izbjegavajte izoliranje.
- Nemojte davati novac potreban za život.
- Potražite liječničku pomoć kad vam treba i nemojte se bojati povjeriti svom liječniku, a ako imate sumnju u svog liječnika/icu obavijestite ravnatelja bolnice, doma zdravlja, ili Zavodu za zdravstveno osiguranje, policiji, centru za socijalnu skrb, udruzi.
- Ne dajte olako OIB, broj socijalnog osiguranja, kreditnu karticu ili financijske podatke za ljude koji nemaju potrebu znati, već osjetite kako je riječ o osobnoj znatiželji.
- Uključite stručnu pomoć da biste se uključili u svoje osobne poslove i mentalnu higijenu.

Znakovi upozorenja za zlostavljanje starijih osoba

- Iznenadne promjene u financijskim situacijama mogu biti rezultat iskorištavanja.
- Neobjašnjivo povlačenje iz svakidašnjih aktivnosti, nagle promjene raspoloženja, depresija.
- Ponašanja poput omalovažavanja, prijetnji, i druge svrhe moći i upravljanja od strane skrbnika.
- Napeti ili napeti odnosi, uključujući česte prepirke.
- Slaba i nedostatna higijena i neobično mršavljenje.
- Modrice oko grudi ili genitalija.

Društvo multiple skleroze Vukovarsko-srijemske županije

DRUŠTVO MULTIPLE SKLEROZE VUKOVARSKO-SRIJEMSKJE ŽUPANIJE je socijalana, humanitarna i nestranačka udruga koja okuplja oboljele osobe od multiple skleroze i jedina takva udruga u Vukovarsko-srijemskoj županiji. Udruga je osnovana na vrlo osjetljivom području sa svrhom razvijanje društvene svijesti o pravima, potrebama te aktivno uključivanje u društvenu zajednicu te ujedno zagovaranje modela osoba s invaliditetom. Udruga je osnovana temeljnoj aktivnosti podizanju kvalitete oboljelih od multiple skleroze. Cilj nam je prije svega stvoriti jedinstvenu zajednicu za sve osobe s invaliditetom oboljele od multiple skleroze, uvažavajući činjenicu osobitnost bolesti svakog pojedinca, te aspekt posljedica na oboljelu osobu. Rad udruge usmjeren je na senzibilizaciju javnosti u svim smjerovima multiple skleroze, na pravovremeno liječenje, adekvatnu rehabilitaciju članova. Udruga je do sada postizala odlične rezultate u mreži socijalnih usluga za oboljele osobe, ostvarivanju partnerskih odnosa sa drugim udrugama i institucijama. U daljnim programskim planovima težimo jačanju zajedništva, edukaciji i proširivanju tima zaposlenika, proširivanju mreže socijalnih usluga, aktivnije senzibiliziranje javnosti, sudjelovanje oboljelih u borbi protiv diskriminacije i stop nasilju nad osobama s invaliditetom.

Multiple skleroza

Multipla skleroza (MS) je najčešća demijelinizacijska bolest središnjeg živčanog sustava (SŽS). Multipla skleroza je autoimuna upalna bolest središnjeg živčanog sustava, a karakterizirana je multi žarišnim upalnim oštećenjima mijelina i oštećenjem aksona.

Bolest ima dvije faze – upalnu koja je prisutna u početku i degenerativnu koja se javlja paralelno i u kasnijim stadijima bolesti, te je izraženija od upalne faze. Posljedica demijelinizacijskih lezija je slabija provodljivost impulsa kroz živčane puteve što dovodi do simptoma

Relapsno remitentni oblik bolesti (RRMS) karakteriziran je relapsima (egzacerbacijama) bolesti u trajanju najmanje 24 sata, tijekom kojih nastaju novi neurološki ispadi ili se stari pogoršavaju. Slijede ih periodi remisije tijekom kojih nastaje djelomični ili potpuni oporavak.

Sekundarno progresivni oblik (SPMS) javlja se nakon relapsno remitirajuće faze bolesti akumulacijom neuroloških ispada. U tom obliku bolesti na početku se mogu javiti nekoliko relapsa nakon čega bolest počinje nezaustavljivo napredovati postupnim pogoršanjem neuroloških ispada. **Primarno progresivni oblik (PPMS)** od kojeg obolijeva oko 10% oboljelih karakteriziran je progresijom bolesti bez relapsa. Javlja se u kasnijoj životnoj dobi, a manji dio bolesnika može pokazivati i pogoršanja slična relapsima pa se takav oblik se naziva progresivno relapsni oblik multiple skleroze. Bolest je karakterizirana kontinuiranom progresijom neurološkog oštećenja od početka bolesti sa povremenim pogoršanjima, relapsima uz djelomični oporavak neurološkog ispada.

Benigni oblik MS može se dijagnosticirati tek nakon 15 godina trajanja bolesti, ukoliko tijekom bolesti nema značajnijih neuroloških ispada.

Kome se obratiti za pomoć?

UDRUGA ZA PODRŠKU ŽRTVAMA
I SVJEDOCIMA

REFERENTNI CENTAR VUKOVAR
Ljudevita Gaja 12
+385 32639-333
rfc.vukovar@gmail.com

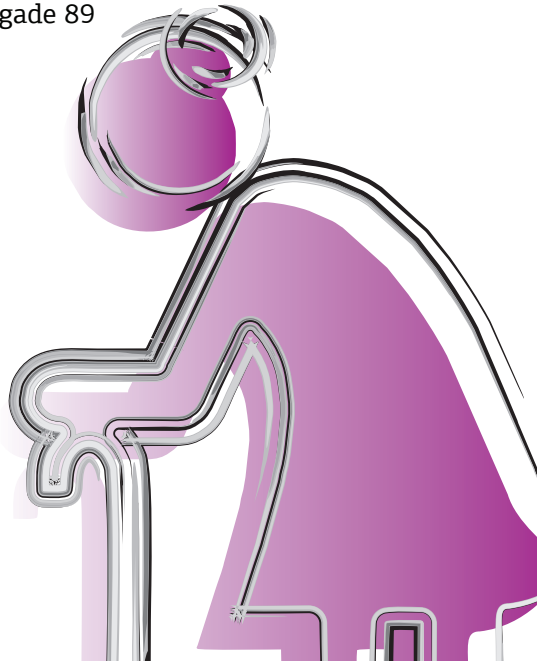
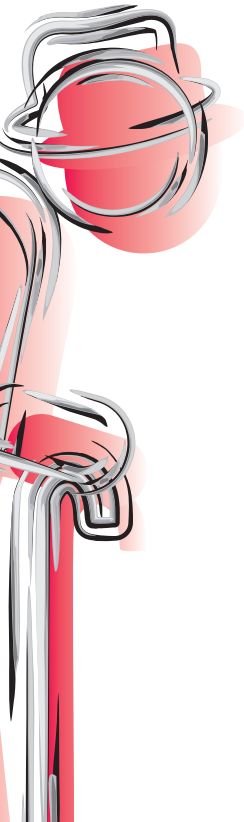
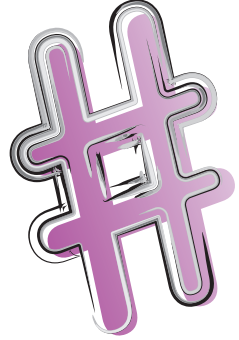
REFERENTNI CENTAR OSIJEK
Ulica Hrvatske Republike 43/I
+385 31779419
rfc.osijek@gmail.com

NACIONALNI POZIVNI CENTAR ZA ŽRTVE
KAZNENIH DJELA I PREKRŠAJA
tel: 116 006

DRUŠTVO MULTIPLE SKLEROZE
VUKOVARSKO SRIJEMSKJE ŽUPANIJE
Ulica 204. vukovarske brigade 89
+385 95 303 8830

POLICIJA 192

HITNA POMOĆ – 194

UDRUGA ZA PODRŠKU ŽRTVAMA I SVJEDOCIMA

REFERENTNI CENTAR VUKOVAR

Ljudevita Gaja 12

032/639-333

rfc.vukovar@gmail.com

REFERENTNI CENTAR OSIJEK

Ulica Hrvatske Republike 43/I

031/779-419

rfc.osijek@gmail.com

